

Tadeusz Pieronek

Administracyjne usunięcia lub przeniesienie proboszcza

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 32/1-2, 27-43

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. TADEUSZ PIERONEK

ADMINISTRACYJNE USUNIĘCIA LUB PRZENIESIENIE PROBOSZCZA

Wstęp

Posługa jaką wykonuje proboszcz w parafii i pasterski charakter tej posługi wymagają, by więzy powstałe między wspólnotą wiary ustanowioną na stałe w obrębie Kościoła partykularnego, jaką jest parafia, a jej własnym pasterzem, tzn. proboszczem, cechowały się pewną trwałością. Troska o tę trwałość więzi była w Kościele zawsze duża. Od czasu pojawienia się wspólnot parafialnych, najpierw we wsiach (IV—V wiek), następnie z dużym opóźnieniem w miastach (XI wiek)¹ biskup wyznaczał do nich na stałe kapłanów, a rozwijające się w tej sprawie bardzo powoli ustawodawstwo kościelne zabraniało biskupowi ich usuwania lub przenoszenia, dopuszczając taką możliwość tylko w wyjątkowych wypadkach, podyktowanych występkiem duchownego. Charakterystycznym przejawem tej troski było przeciwstawienie się Kościoła próbom podjętym we Francji w XIX wieku w oparciu o swoistą interpretację konkordatu z 1801 r. zawartego między pap. Piusem VII a Napoleonem, zmierzającym do wprowadzenia proboszczów usuwalnych. Życie wykazało jednak, że zasady trwałości posługi proboszcza w parafii nie można bronić dla niej samej, biskup zaś, ostatecznie odpowiedzialny w diecezji za stan duszpasterstwa, musi dysponować skutecznymi środkami przeciwko zaniedbaniom, nadużyciom niesolidnych duszpasterzy i zgorzeniu powodowanemu ich życiem.

Pap. Pius X w dekrecie *Maxima cura* z 1910 r. uregulował prawnie całą sprawę odwołując się do dobra dusz jako zasady nadrzędnej, regulującej sprawę trwałości posługi proboszcza. Innymi słowy: proboszcz nie może powoływać się na zasadę nieusuwalności, czy trwałości swej posługi tam, gdzie stoi to w sprzeczności z dobrem duchowym parafii.

Dekret Piusa X stanowił podstawę ustawodawstwa Kodeksu

¹ Trudno tutaj wskazać precyzyjnie ramy czasowe. Szerzej na ten temat zob. J. Krzemiennicki, *Procedura administracyjna w Kodeksie Prawa Kanonicznego*. Kan. 2142—2194, Kraków 1925, s. 74—94. Z najnowszej literatury zob. A. Longhitano, *La parrocchia fra storia, teologia e diritto*, W: *Il Codice del Vaticano II. 4. La parrocchia e le sue strutture*, (Bologna 1987), s. 7—19.

Prawa Kanonicznego z 1917 r. Wprowadzona w Kościele po raz pierwszy przez ten dekret procedura administracyjna jako droga zwyczajna i powszechna przy usuwaniu proboszczów, została w Kodeksie zastosowana do wszystkich innych urzędów kościelnych.

Kodeks z 1917 r. przepisywał: 1) zwykły proces administracyjny:

- a) przy usuwaniu proboszczów nieusuwalnych (kan. 2147—2156);
- b) przy usuwaniu proboszczów usuwalnych (kan. 2157—2161);
- c) przy przenieszeniu proboszczów (kan. 2162—2167).

2) Procedurę administracyjno-karną:

- a) przeciwko duchownym nie przestrzegającym rezydencji (kan. 2168—2175);
 - b) przeciwko duchownym konkubinariuszom (kan. 2176—2181);
 - c) przeciwko proboszczowi zaniedbującemu obowiązki parafialne (kan. 2181—2185).
- 3) procedurę administracyjną nadzwyczajną, przy nałożeniu na duchownego suspensy *ex informata conscientia* (kan. 2186—2194).

Po Soborze Watykańskim II (*Christus Dominus*, n. 31) pap. Paweł VI motu proprio *Ecclesiae sanctae* z 1966 r. zniósł podział na proboszczów nieusuwalnych i usuwalnych, przyznając wszystkim jednakową stabilność, podporządkowaną naczelnej zasadzie dobra dusz².

Obecny Kodeks Jana Pawła II zachował z poprzedniego Kodeksu tylko dwa specjalne procesy administracyjne, a mianowicie:

- a) sposób postępowania przy usuwaniu proboszczów (kan. 1740—1747);
- b) sposób postępowania przy przenoszeniu proboszczów (kan. 1748—1752)³.

Należy zwrócić uwagę, że procesy te — chociaż umieszczenie ich w Kodeksie w części V *de processibus*, noszącej tytuł *Sposób postępowania w rekursach administracyjnych oraz przy usuwaniu lub przenoszeniu proboszczów* mogłyby to sugerować — nie służą do zaskarżenia dekretu biskupa pozbawiającego parafii lub przenoszącego na inną, ale są zespołem norm, które winny być zachowane przez biskupa wydającego taki dekret. Kontekst w jakim znalazły się te normy wskazuje jednak, że postępowanie to ma na uwadze przede wszystkim ochronę pozycji i praw proboszcza, zanim jeszcze taki dekret zostanie wydany. Swoją drogą, że po wydaniu dekretu, przysługuje proboszczowi prawo za-

² Motu proprio pap. Pawła VI *Ecclesiae sanctae* I, 20, § 1.

³ A. Ranaudo, *Il ricorso gerarchico e la rimozione e trasferimento dei paroci nel nuovo codice*, W: *Dilexit iustitiam. Studia in honorem Aurelii Card. Sabattani*, red. Z. Grocholewski — C. Orti, Città del Vaticano 1984, s. 542.

skarżenia dekretu według ogólnych zasad dotyczących rekursu hierarchicznego⁴.

I. Usunięcie proboszcza

Proboszcz może być usunięty z urzędu (*potest... amoveri*) nadanego mu na czas określony lub nieokreślony, tylko dekretem wydanym przez kompetentną władzę kościelną (zob. kan. 192—193) i tylko wówczas, kiedy jego posługiwanie „na skutek jakiejś przyczyny, nawet bez jego poważnej winy, staje się szkodliwe lub przynajmniej nieskuteczne” (kan. 1740). Usunięcie nie posiada więc charakteru dyscyplinarnego, czy tym bardziej karnego, ale jest sposobem zapobiegania brakom i nieporządkom jakie mogą się pojawić w pracy duszpasterskiej proboszcza, i w zasadzie abstrahuje od tego, czy pojawiły się one na skutek winy proboszcza, czy też wynikają z innych przyczyn⁵.

Charakter karny ma natomiast pozbawienie urzędu (*privatio ab officio*) proboszczowskiego, ale może ono mieć miejsce w następstwie popełnionego przestępstwa i dokonywane jest drogą procesu karnego, a nie administracyjnego (zob. kan. 196, § 1—2).

Usunięcia może dokonać kompetentna władza, a więc bezpośredni przełożony proboszcza, czyli biskup diecezji, inni zaś, np. wikariusz generalny lub wikariusz biskupi o ile posiadają specjalne zlecenie (zob. kan. 134, § 3).

Przepisy procedury administracyjnej zawarte w kan. 1747 dotyczą tylko usunięcia proboszcza, istnieją bowiem odrębne regulacje prawne o sposobie usunięcia wikariusza parafialnego (kan. 552), rektora kościoła (kan. 563) czy kapelana (kan. 572). Nadto dotyczą one wyłącznie proboszcza diecezjalnego, ponieważ członkowie instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego mogą być usunięci *ad nutum* bądź biskupa diecezji z zawiadomieniem właściwego przełożonego, bądź przez przełożonego z zawiadomieniem biskupa diecezji (kan. 682, § 2 wraz z kan. 1742, § 2)⁶.

Usunięcie proboszcza może nastąpić po zaistnieniu przyczyny, której Kodeks nie określa żadnym przymiotnikiem (np. *causa gravis lub iusta*), ale której charakter jest wystarczająco opisany w kan. 1740 wymagającym do usunięcia przyczyny powodującej szkodliwość lub nieskuteczność posługi proboszcza⁷. Usta-

⁴ P. Moneta, *I procedimenti amministrativi*, W: *La normativa del nuovo codice*, red. E. Cappellini, Brescia 1983, s. 400—401.

⁵ P. Moneta, dz. cyt., s. 401.

⁶ Zob. A. Ranaudo, dz. cyt., s. 544; J. Parizek, *Procedure in Removal and Transfer of Pastors*, W: *The Code of Canon Law. A Text and Commentary*, New York (1985), s. 1036.

⁷ Propozycje konsultorów w czasie kodyfikacji, by określić te przyczyny jako 'graves', zostały odrzucone z wyjaśnieniem, że: „*possunt etiam non esse graves*”. Skreślono też istniejące w projekcie określenie

wodawca wskazuje w kan. 1741 pięć takich przyczyn uznanych przez prawo.

1° Poważna szkoda lub zamieszanie spowodowane przez proboszcza we wspólnocie kościelnej sposobem jego postępowania.

Z całą pewnością nie chodzi tutaj o jakiekolwiek postępowanie mogące wywołać zdziwienie, ale o takie, które przynosi poważną szkodę duchową np. przez spowodowanie skłócenia parafii, kontestację, zaniedbanie obowiązków. Przyczyna ta nie figurowała w wykazie dawnego Kodeksu, harmonizuje ona jednak dobrze z wizją Kościoła jako wspólnoty. Nie jest wymagane by sposób postępowania proboszcza, przynoszący poważną szkodę wspólnocie kościelnej stanowił przestępstwo w sensie kanonicznym, lecz wystarczy sam sposób działania⁸.

2° Nieudolność albo trwała choroba umysłowa lub fizyczna, która czyni proboszcza nieużytecznym w wypełnianiu jego zadań.

W stosunku do dawnego Kodeksu biskup nie jest dziś zobowiązany do zaradzenia potrzebom parafii w takim wypadku, przez ustanowienie wikariusza pomocnika.

Przez nieudolność można tutaj rozumieć zarówno nieumiejętność stanowiącą przyczynę niezdatności, jak i brak darów naturalnych czy doświadczenia. Braki te mogą mieć charakter względny tzn. może się zdarzyć że proboszcz nie jest w stanie prowadzić parafii wymagającej większych czy specjalnych umiejętności, nadaje się zaś do innego środowiska w którym radzi sobie dobrze.

Określenie trwałości choroby umysłowej lub fizycznej będącej również przyczyną usunięcia, nie wymaga opinii biegłych i jest pozostawione ocenie biskupa diecezji i proboszczów-doradców⁹. Chodzi jednak o taką chorobę, która rzeczywiście uniemożliwia dobre funkcjonowanie parafii i nie rokuje szybkiego powrotu do zdrowia (np. paraliż, głuchota)¹⁰.

3° Utrata dobrego imienia u uczciwych i poważnych parafian lub niechęć w stosunku do proboszcza, które według przewidywania szybko nie ustaną.

Przyczyna ta zarysowana była w dawnym prawie o wiele ostrzej.

'iustae' tłumacząc, że kwalifikacja tych przyczyn została dokonana wystarczająco w kan. 1740. Zob. *Communicaciones* 1979, nr 2, s. 283.

⁸ *Communicaciones* 1979, nr 2, s. 288; A. Ranaudi, dz. cyt., s. 544—546; J. Parizek, dz. cyt., s. 1037; P. Moneta, dz. cyt., s. 401—402.

⁹ J. Parizek, dz. cyt., s. 1037—1038.

¹⁰ *Código de Derecho Canónico. Edición bibliográfica comentada*. L. de cheveria (red.), Madrid 1983, s. 842. (Cytuję: *Código.bilingüe*).

Nienawiść ludu zastąpiono obecnie niechęcią do proboszcza, nie wymienia się też przyczyn z powodu których nastąpiła utrata dobrego imienia. Kan. 2147 dawnego Kodeksu w § 2, n. 3 wyliczał trzy takie przyczyny: 1. lekki tryb życia proboszcza, 2. ujawnienie dawnego przestępstwa które się już przedawniło, 3. gorszące zachowanie się służby lub krewnych proboszcza, mieszkających z nim lub w domu będącym jego własnością w parafii. Pominięcie tych przyczyn w obowiązującym ustawodawstwie nie przeszkadza jednak, by biskup diecezji, wśród motywów usunięcia powołał się na nie, jeżeli miały miejsce¹¹. W obecnej dobie, zwłaszcza w niektórych krajach proboszcz łatwo może sobie zrazić parafian z tego powodu, że jest wierny Kościołowi i odważnie głosi naukę Chrystusa, sprzeciwiając się podwójnej moralności, rozwodom itp. Słusznie więc zwraca się uwagę na to, by krytykę skierowaną przeciwko proboszczowi biskup i jego doradcy oceniali również przez pryzmat jej zgodności z Magisterium Kościoła, jej katolickości¹².

4° Poważne zaniedbanie lub naruszenie obowiązków parafialnych, które trwa mimo upomnienia.

Ta przyczyna usunięcia proboszcza z parafii wystarczała dawniej do wszczęcia procedury administracyjno-karnej (zob. kan. 2181—2185 Kodeksu z 1917 r.), dziś jest powodem postępowania administracyjnego. Jeżeli chodzi o obowiązki parafialne, których zaniedbanie może spowodować usunięcie z urzędu, to uważa się, że nie można ich ograniczać do wymienionych w kan. 528—530 i 535, ale należy brać pod uwagę wszystkie obowiązki związane z wykonywaniem potrójnego zadania: nauczania, uświęcania i zarządzania czyli pasterzowania¹³.

Zanim jednak biskup diecezji przystąpi do czynności związanych z usunięciem zaniedbującego obowiązki proboszcza, zobowiązany jest posłużyć się upomnieniem kanonicznym a więc dokonany np. w obecności notariusza (kanclerza)¹⁴.

Na stosowność takiego upomnienia wskazują autorzy również w odniesieniu do innych wypadków usuwania proboszcza¹⁵, ale ponieważ ustawodawca mówi o nim tylko w odniesieniu do proboszcza usuwanego z powodu zaniedbania obowiązków, ponadto w niektórych wypadkach takie upomnienie byłoby bezcelowe (np. w odniesieniu do proboszcza chorego), nie należy z opinii tych autorów wyciągać zbyt rygorystycznych wniosków.

¹¹ A. Ranaudo, dz. cyt., s. 545.

¹² J. Parizek, dz. cyt., s. 1038.

¹³ J. Parizek, dz. cyt., s. 1038—1039.

¹⁴ *Communicaciones* 1979, nr 2, s. 289; *Código.. bilingüe*, s. 842.

¹⁵ J. Parizek, dz. cyt., s. 1039.

Nie wydaje się, by pominięcie tego upomnienia uniemożliwiało biskupowi prowadzenie postępowania administracyjnego o usunięciu proboszcza, forma bowiem w jakiej wyrażona jest potrzeba takiego upomnienia nie jest imperatywna, ani też nie jest obwarowana żadną sankcją nieważności. Wydaje się także iż upomnienie proboszcza o którym tutaj mowa, nie musi pochodzić od biskupa diecezji osobiście, można więc wątpić, czy wymagane jest przy jego udzieleniu zachowanie formalności prawnych¹⁶.

5° Za zarządzanie dobrami doczesnymi, z wielką szkodą Kościoła, ilekroć na zarządzeniu złu brak innego środka.

Również i w tym wypadku odstąpiono od rozwiązania istniejącego w Kodeksie z 1917 r., które przewidywało odebranie proboszczowi zarządu lub jego zawieszenie. Obecnie mówi się ogólnie o zarządzeniu złej sytuacji przy pomocy bliżej nieokreślonego środka. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie by tym środkiem było odebranie proboszczowi zarządu dobrami doczesnymi, a przekazanie go innej kompetentnej osobie za odpowiednim wynagrodzeniem¹⁷. Wydaje mi się słuszną uwaga, że usunięcie proboszcza z parafii z powodu złego zarządu dobrami doczesnymi powinno należeć do rzadkości, ponieważ w myśl kan. 537 każda parafia winna posiadać radę do spraw ekonomicznych, która ma wspomagać proboszcza w takim zarządzie¹⁸. Niemniej możliwość złego zarządu mimo dobrych rad też istnieje.

Przyczyny usunięcia proboszcza nie są wyliczone w kan. 1740 taksatywnie. Wynika to wyraźnie z tekstu kanonu mówiącego o tym, że „zwłaszcza” te wyliczone należy brać pod uwagę.

Trudno byłoby wyliczać inne przyczyny, może ich bowiem być wiele mieszczących się w granicach określonych skutkiem jakie wywołują, a więc czynią posługę proboszcza „szkodliwą lub przynajmniej nieskuteczną”. Konsultorzy nowego Kodeksu nie zgodzili się jednak na przyjęcie jakiegokolwiek naruszenia zasady dobra dusz jako wystarczającej przyczyny usunięcia, opiniując taką sugestię jako zbyt szeroką i dającą pole do nadużyć¹⁹. Ocena, jaka przyczyna poza wymienionymi w Kodeksie może stanowić podstawę usunięcia proboszcza, należy do biskupa diecezji, które-

¹⁶ Dyskusja w gronie konsultorów wskazuje na taką właśnie formę upomnienia. Sama redakcja kanonu nie wydaje się najlepsza. Konsultorzy skreślili zawartą w projekcie kanonu partykułę 'si', redagując kanon: ... „zaniedbanie ... które trwa mimo upomnienia”. Wyraźnie też pominięto propozycję wyszczególnienia biskupa, jako autora upomnienia. Zob. *Communicantes* 1979, nr 2, s. 289.

¹⁷ A. Ranaudi, dz. cyt., s. 545.

¹⁸ J. Parizek, dz. cyt., s. 1039.

¹⁹ *Communications* 1979, nr 2, s. 288.

mu obecne ustawodawstwo pozostawia o wiele więcej swobody niż Kodeks z 1917 r. Biskup jednak ma obowiązek nie tylko wskazać taką przyczynę, ale także ją umotywować²⁰.

Procedura usunięcia proboszcza z parafii zakłada, że Rada kapłańska na propozycję biskupa diecezji wybrała na stałe zespół proboszczów, spośród którego dwóch ma obowiązek brać udział w każdym postępowaniu administracyjnym usunięcia proboszcza (kan. 1742).

W stosunku do tego zespołu warto zwrócić uwagę, że:

1 — proboszczowie ci nie są już wybierani spośród grona tzw. egzaminatorów synodalnych, które to grono nie znalazło już miejsca w nowym Kodeksie;

2 — proboszczowie biorący udział w postępowaniu administracyjnym nie otrzymali żadnej bliżej określającej ich nazwy. Przy najmniej nowy Kodeks takiej nazwy nie zawiera. Wśród autorów nazywa się ich dzisiaj: asesorami biskupa²¹, konsultorami²², najczęściej zaś po prostu dwoma proboszczami wybranymi z zespołu ustanowionego na stałe przez Radę kapłańską²³.

3 — Zespół proboszczów wybrany w tym cel uprzec Radę kapłańską ma być zespołem stałym. Ustawodawca nie określa bliżej ani jego wielkości, nie wymaga też, by proboszczowie ci zostali wybrani spośród członków Rady kapłańskiej, chociaż takiej możliwości nie wyklucza.

4 — Dobór dwóch proboszczów z tego zespołu do konkretnej sprawy usunięcia proboszcza zależy od biskupa diecezji, ale nie jest niczym ograniczony. Biskup może więc powoływać do udziału w kolejnych postępowaniach administracyjnych mających miejsce w diecezji, dwóch proboszczów, których w danym wypadku uzna za bardziej zdalnych. Nie jest zobowiązany zachować jakiegś ustalonej kolejności, co pozwala dobrać za każdym razem najbardziej odpowiednich doradców, ale co też i grozi pojawieniem się podejrzeń o stronniczość²⁴.

Postępowanie administracyjne usunięcia proboszcza może być trojkie, w zależności od sposobu zachowania się proboszcza, ale elementem wstępnym, a zarazem wspólnym każdemu z tych postępowań jest dyskusja przed propozycją rezygnacji którą biskup diecezji kieruje do zainteresowanego proboszcza.

Dyskusja przed propozycją rezygnacji odbywa się między biskupem diecezji, a dwoma proboszczami wybranymi przez niego z zespołu ustanowionego przez Radę kapłań-

²⁰ P. Moneta, dz. cyt., s. 402.

²¹ A. Ranaudi, dz. cyt., s. 542.

²² P. Moneta, dz. cyt., s. 402—403; *Código... bilingüe*, s. 843.

²³ Między innymi: J. Parizek oraz E. Sztáfrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, Warszawa 1986, t. 4, s. 423.

²⁴ *Código... bilingüe*, s. 843.

ską. Czynności poprzedzające taką dyskusję polegają na ustaleniu przez biskupa diecezji czy istnieje kanoniczna przyczyna usunięcia proboszcza. Przekonanie o istnieniu takiej przyczyny może mieć biskup na podstawie własnej obserwacji, z docierających do niego informacji i innych źródeł. Może on upewnić się co do jej prawdziwości przy pomocy konsultacji jakie zechce przeprowadzić np. z właściwym dziekanem²⁵ czy nawet z osobami świeckimi²⁶. Dwaj proboszczowie wybrani do sprawy mogą i powinni wypowiedzieć się wobec biskupa przede wszystkim w tym celu, by potwierdzić lub nie, istnienie przyczyny kanonicznej i wskazać argumenty na których opierają swoje przekonanie, mogą też wypowiedzieć się o możliwości innego rozwiązania sprawy niż usunięcie²⁷. Zdanie proboszczów ma tylko walor doradczy, biskup zatem mając obowiązek ich wysłuchać, nie jest skrupowany ich zdaniem, chociaż byłoby ono przeciwne jego przekonaniu i zgodne.

Po dyskusji biskup, doszedłszy do wniosku że należy przystąpić do usunięcia, zwraca się do proboszcza z ojcowską radą, by złożył w ciągu piętnastu dni rezygnację z parafii. Ta rada, czy raczej wezwanie do rezygnacji musi mieć charakter formalny i zawierać przyczynę kanoniczną wystarczającą do usunięcia proboszcza, oraz argumenty świadczące o prawdziwości tej przyczyny. Biskup winien też po ojcowsku próbować przekonać proboszcza o potrzebie rezygnacji. Podanie przyczyny i argumentów wymagane jest do ważności postępowania a więc ich brak powoduje nieważność dekretu usunięcia z parafii (por. kan. 51).

Kodeks nie przepisuje w tym wypadku jakiejś formy wezwania do rezygnacji, może to być zatem dokonane na piśmie lub ustnie, ale zawsze z tą myślą, że wezwanie stanowi już element postępowania administracyjnego, musi zatem istnieć możliwość stwierdzenia, że takie wezwanie miało miejsce, kiedy zostało dokonane, przez kogo itd. oraz jaka była jego treść. Wszystkie te kwestie mogą bowiem być brane pod uwagę przy ewentualnym rekursie²⁸.

Zarówno dyskusja z dwoma proboszczami, jak też formalne wezwanie do rezygnacji, stanowią istotne elementy postępowania administracyjnego i pominięcie ich czyni to postępowanie nielegalnym *ob legis violationem in procedendo*, a w konsekwencji podlega rekursowi hierarchicznemu (por. kan. 1734—1749), a także

²⁵ O takiej konsultacji mówiło Motu proprio *Ecclesiae sanctae* I, 19, § 2. Zob. J. Parizek, dz. cyt., s. 1040.

²⁶ O takiej możliwości, pozostawiając skorzystanie z niej biskupowi diecezji zob. *Communications* 1979, nr 2, s. 286.

²⁷ C. Cardia, *Il governo della Chiesa*, (Bologna 1984), s. 290.

²⁸ *Código. bilingüe*, s. 843; *Código de Derecho Canónico. Edición anotada*. P. Lombardia — J. Arrieta (red.), Pamplona 1983, s. 1044. (Cytuję: *Código. Ed. anotada*).

rekursowi jurysdykcyjnemu przed trybunałem administracyjnym (kan. 1445, § 2)²⁹.

W odpowiedzi na formalne wezwanie do rezygnacji możliwe jest trojake zachowanie się proboszcza, w konsekwencji zatem i trojaka procedura: 1) proboszcz może zrezygnować, 2) może nie udzielić odpowiedzi, 3) może też zdecydować się na obronę³⁰.

1) Jeżeli proboszcz wezwany do rezygnacji godzi się na to i rezygnuje w ciągu piętnastu dni, to może to zrobić bezwarunkowo (*pure et simpliciter*), albo może domagać się spełnienia jakiegoś warunku (*sub conditione*). Prawo dopuszcza rezygnację warunkową o ile tylko chodzi o warunek który biskup może przyjąć ze względu na obowiązujące przepisy i który rzeczywiście przyjął (kan. 1743).

Trudno rozwozić się nad tym jakie to mogą być warunki ponieważ możliwości jest bardzo wiele, ale należy przestrzec przed obietnicami przeniesienia na inny urząd kościelny, takie bowiem obietnice, z mocy samego prawa nie powodują żadnego skutku prawnego (kan. 153, § 3)³¹. Wśród wyliczanych przez autorów warunków można znaleźć takie jak: zapewnienie pensji, nie ogłaszanie rezygnacji w piśmie urzędowym Kurii, zatrzymanie mieszkania itp.

Rezygnacja bezwarunkowa osiąga swój skutek natychmiast po zakomunikowaniu jej biskupowi na piśmie lub wobec dwóch świadków i jest nieodwołalna (kan. 189, § 1 i 3).

Rezygnacja warunkowa wymaga przyjęcia przez biskupa diecezji w ciągu trzech miesięcy, traci zaś wszelką moc jeśli w tym czasie nie zostanie przyjęta. Przed upływem terminu można rezygnację warunkową odwołać (kan. 189, § 3—4)³².

2) Jeżeli proboszcz wezwany do rezygnacji milczy to można przyjąć, że albo nie otrzymał wezwania, albo nie mógł udzielić odpowiedzi w przepisany terminie.

W obydwu wypadkach biskup powinien ponowić wezwanie do rezygnacji, przedłużając termin odpowiedzi o dalsze dni liczone w czasie użytecznym i według swego uznania³³.

²⁹ *Commento al Codice di Diritto Canonico a cura di P. V. Pinto*, Roma 1935, s. 1002.

³⁰ Ten podział, który wydaje mi się być najbardziej klarownym przedstawieniem sprawy, zaczerpnąłem od J. Parizek, dz. cyt., s. 1040—1041.

³¹ A. Ranaudo, dz. cyt., s. 543 mówi wprawdzie wprost o możliwości przyjęcia takiego warunku, ale chodzi mu chyba o obietnicę ogólną, nie zaś dotyczącą jakiegoś konkretnego urzędu.

³² *Código.. bilingüe*, s. 843; *Código. Ed. anotada*, s. 1044—1045.

³³ A. Ranaudo, dz. cyt., s. 543 mówi o dalszych 15. dniach. Kan. 1744, § 1 nie mówi o 15. dniach, a tylko o przedłużeniu czasu użytecznego na odpowiedź. W pewnych wypadkach, np. jeżeli wezwanie nie

Ustawodawca pominął obecnie sytuację w której proboszcz odmawia przyjęcia wezwania do rezygnacji. Przyjmuje się jednak, że takie zachowanie się można traktować jako kanoniczne wezwanie do rezygnacji z wszystkimi jej skutkami prawnymi. Można się tu powołać na dawne prawo, które taką sytuację traktowało w ten właśnie sposób (zob. kan. 2143, § 3 Kodeksu z 1917 r.) i na obowiązujące dziś postępowanie sądowe (kan. 1510), gdzie taka zasada obowiązuje.

Proboszcz, który po upływie drugiego terminu, mogąc udzielić odpowiedzi milczy, albo sprzeciwia się rezygnacji nie przytaczając żadnych argumentów na swoją obronę, a także proboszcz, który po pierwszym wezwaniu do rezygnacji zignorował je i nie udzielił odpowiedzi, albo udzielając nie uzasadnił jej, stawia się w sytuacji, w której biskup jest uprawniony do wydania dekretu usunięcia z parafii (kan. 1744, § 2), z zachowaniem właściwych norm prawnych znajdujących się w kan. 35—58³⁴.

3) Jeżeli proboszcz wezwany do rezygnacji broni się przedstawiając argumenty które trafiają do przekonania biskupa, może on odstąpić od usunięcia.

W wypadku gdy argumenty proboszcza, zdaniem biskupa, nie są wystarczające, może on przejść do następnej fazy postępowania administracyjnego. Postępowanie to, by było ważne, musi zawierać:

1. wezwanie proboszcza do zapoznania się z aktami sprawy i do podania na piśmie argumentów obrony lub posiadanych dowodów przeciwnych;

2. Po uzupełnieniu instrukcji, w razie potrzeby, rozważenie na nowo sprawy wraz z dwoma proboszczami wyznaczonymi już do pomocy, albo jeżeli trzeba wyznaczonymi na nowo, gdy poprzedni nie mogą tego zrobić;

3. Decyzję o usunięciu proboszcza lub o pozostawieniu go na parafii, sporządzoną w formie dekretu (kan. 1745).

Po wyczerpaniu dróg pojednawczych, z chwilą przystąpienia proboszcza do obrony rozpoczyna się prawdziwy spór, w którym obydwie strony wchodzące w ten spór: proboszcz i biskup, mogą się wypowiedzieć. Ze względów praktycznych wypowiedzi te powinny być na piśmie. Jeżeli po przedłożeniu nowych argumentów czy dowodów ze strony proboszcza okaże się konieczną dalsza instrukcja sprawy ze strony biskupa, powinno to zostać dokonane również na piśmie.

Kodeks nie mówi nic o czasie jaki przysługuje proboszczowi po zapoznaniu się z aktami sprawy na przygotowanie pisemnej

dotarło do proboszcza, termin 15. dni może być uzasadniony. Zob. *Código. Ed. anotada*, s. 1045; *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1003.

³⁴ J. Parizek, dz. cyt., s. 1041.

interwencji. Czas ten może wyznaczyć biskup licząc się z prawdziwą potrzebą w tym względzie.

Ta faza postępowania administracyjnego nie musi się wyczerpywać w relacjach pisemnych. Zarówno proboszcz jak i biskup diecezji mogą się posłużyć opiniami biegłych czy też dowodem ze świadków³⁵.

Kodeks nie mówi też nic o możliwości zaangażowania adwokata kościelnego w obronie proboszcza. Konsultorzy Komisji Kodyfikacyjnej rozważali ten problem wypowiadając się, że nic nie stoi na przeszkodzie, by w takich wypadkach proboszcz skorzystał prywatnie z pomocy adwokata³⁶.

Całość tak przygotowanej sprawy ma być przedłożona wyznaczonym proboszczom, którzy mają prawo wyrazić swoją opinię. Nie tworzą oni jednak wraz z biskupem żadnego kolegium sędziowskiego i ich opinia nawet zgodna, nie jest dla biskupa wiążąca.

Biskup, przekonawszy się że proboszcza należy usunąć z parafii, wydaje na piśmie uotywowany dekret (zob. kan. 51), jeśli zaś uzna, że należy odstąpić od usunięcia proboszcza, nakazuje złożenie akt sprawy do archiwum, zawiadamiając o tym proboszcza.

Dekret usunięcia, by osiągnął swój skutek, musi być doręczony zainteresowanemu (kan. 54, § 2), a jeśli to niemożliwe, odczytany wobec zainteresowanego i notariusza lub dwóch świadków. Zredagowany dokument o tym fakcie winien być podpisany przez wszystkich obecnych (kan. 55). Jeżeli proboszcz wezwany zgodnie z przepisami prawa po odbiór dokumentu lub wysłuchanie jego treści nie zgłosi się bez słusznego powodu, albo odmówi podpisania dokumentu stwierdzającego odczytanie dekretu, uważany jest prawnie za powiadomionego (kan. 56).

Po wydaniu dekretu usunięcia z parafii proboszcz ma obowiązek:

- 1° — powstrzymać się od wykonywania zadań proboszcza;
- 2° — opuścić dom parafialny;
- 3° — przekazać własność parafialną osobie, której biskup powierzył parafię (kan. 1742, § 1).

Jeżeli usunięty proboszcz przyjmuje dekret, parafia wakuje i może być powierzona nowemu proboszczowi. Jeżeli natomiast proboszcz zaskarża dekret biskupa diecezji, składając rekurs do kompetentnej Kongregacji rzymskiej, skutki dekretu usunięcia pozostają dla proboszcza takie same, jednak biskup diecezji może powierzyć parafię tylko administratorowi, do czasu rozstrzygnięcia rekursu (kan. 1747, § 3), nie może natomiast mianować nowego proboszcza.

³⁵ Tamże, s. 1041—1042.

³⁶ *Communicationes* 1979, nr 2, s. 292.

Dekret usunięcia proboszcza z parafii ma charakter dekretu administracyjnego natury pastoralnej (nie jest to dekret ogólny w sensie kan. 1353), dlatego też można się od niego odwołać na drodze rekursu hierarchicznego do kompetentnej Kongregacji rzymskiej, jeżeli zwrócenie się do biskupa o zmianę dekretu pozostało bez echa (kan. 1734). Rekurs ten można wnieść w terminie piętnastu dni od zawiadomienia o dekrete usunięcia (kan. 1737, § 2) zaskarżając dekret tak od strony formalnej jak i merytorycznej (kan. 1739).

Od dekretu usunięcia z parafii może się proboszcz odwołać również do Trybunału administracyjnego w terminie 30 dni od zawiadomienia o nieuwzględnieniu rekursu przez Kongregację rzymską. Ten kolejny rekurs nie może już dotyczyć słuszności decyzji, lecz tylko jej legalności (kan. 1445)³⁷.

Pewne złagodzenie rygorów dekretu usunięcia odnosi się do proboszczów chorych, którzy nie mogą być łatwo przeniesieni z domu parafialnego gdzie indziej. W takim wypadku biskup powinien im pozostawić używanie mieszkania, nawet wyłączone, na czas konieczny (kan. 1747, § 2).

Rozbieżne są opinie autorów, czy parafia po dekrete usunięcia, a w czasie trwania rekursu wakuje czy nie. Jedni opowiadają się za wakanssem, powołując się na pewną analogię z dekretem przeniesienia proboszcza po którym ustawodawca wyraźnie mówi o wakansie parafii (kan. 1751, § 2)³⁸, inni sądzą że można mówić w tym wypadku tylko o wakansie *de facto*, ale nie o wakansie *de iure*³⁹. Spór nie jest łatwy do rozstrzygnięcia jeśli bierze się pod uwagę treść kanonów 184, § 1, 151 i 154, ale ma znaczenie czysto teoretyczne.

II. Przeniesienie proboszcza

Obowiązujące ustawodawstwo kościelne przewiduje dwa rodzaje przeniesienia z jednego urzędu kościelnego na drugi, a zatem także przeniesienia proboszcza. Przeniesienie to może mieć charakter karny i przewidziane jest wśród kar ekspiacyjnych w kan. 1336, § 1, n. 4, oraz charakter administracyjny, przewidziany wraz z towarzyszącą mu procedurą w kan. 1748 i nast.

Przeniesienie administracyjne, które nas interesuje warto przeanalizować w świetle przepisów Kodeksu z 1917 r. ponieważ poczynione zmiany dobrze ilustrują myśl ustawodawcy zawartą w nowych przepisach.

Procedura administracyjna zawarta w obowiązującym ustawodawstwie różni się od poprzedniej w kilku ważnych szczegółach:

³⁷ *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1005.

³⁸ A. Ranaudi, dz. cyt., s. 546; J. Parizek, dz. cyt., s. 1042.

³⁹ *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1005; J. Parizek, dz. cyt., s. 1044—1045.

1° — Kodeks z 1917 r. przewidywał procedurę przeniesienia proboszcza z jednej parafii na inną parafię, podczas gdy Kodeks z 1983 r. obejmuje tą samą procedurę przeniesienia z parafii na jakikolwiek urząd kościelny⁴⁰.

2° — Kodeks z 1917 r. wymagał zgody Stolicy Apostolskiej na przeniesienie proboszcza nieusuwalnego, który nie chciał zmienić parafii (zob. kan. 2163, § 1), zaś proboszcza usuwalnego nie można było przenieść na parafię o wiele gorszą (zob. kan. 2163, § 2). Obecnie biskup dokonujący przeniesienia nie podlega tym ograniczeniom, jego swoboda działania w tym względzie, postulowana przez Sobór Watykański II jest większa⁴¹.

Przyczyny z powodu których biskup diecezji może się zdecydować na przeniesienie proboszcza nie mają i nie mogą mieć charakteru negatywnego, nie zawierają one ani negatywnej oceny proboszcza czy jego pracy⁴², nie mogą też odzwierciedlać znanego powiedzenia *promoveatur ut amoveatur*⁴³. Przyczyny te mają na względzie dobro publiczne Kościoła⁴⁴ dlatego też ujęte są w Kodeksie bardzo szeroko⁴⁵ i z natury swej winny być pastoralne⁴⁶. Kodeks wskazuje na: dobro dusz, potrzebę lub pożytek Kościoła, proboszcz zaś powinien się zgodzić na przeniesienie kierowany miłością Boga i dusz. Przeniesienie dotyczy tylko tych proboszczów którzy owocnie (*utiliter*) pracowali w parafii (kan. 1748).

Logiczne i słuszne wydaje się zwrócenie uwagi na to, że biskup może uzasadniać przeniesienie tym, że posługa proboszcza dobrze spełniającego swe funkcje jest bardziej potrzebna gdzie indziej⁴⁷, zwłaszcza jeżeli dary osobiste proboszcza predestynują go niejako do objęcia nowych obowiązków, a innych kandydatów brak. Uzasadnieniem tym może być również przeniesienie proboszcza na parafię ważniejszą i trudniejszą⁴⁸, co powinno być traktowane przez proboszcza jako zaszczytne wyróżnienie.

Wezwanie do przeniesienia, skierowane przez biskupa diecezji do proboszcza musi być formalne, tzn. dokonane

⁴⁰ Konsultorzy nie zgodzili się z twierdzeniem, że każde przeniesienie proboszcza implikuje formalne usunięcie go z parafii. Przeniesienie bowiem nie zakłada, że posługa proboszcza w parafii, którą opuszcza, była szkodliwa albo nieskuteczna. Zob. *Communicationes* 1979, nr 2, s. 294.

⁴¹ A. Ranaudi, dz. cyt., s. 546; J. Parizek, dz. cyt., s. 1043.

⁴² P. Moneta, dz. cyt., s. 403; *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1006.

⁴³ J. Parizek, dz. cyt., s. 1043.

⁴⁴ P. Moneta, dz. cyt., s. 403.

⁴⁵ *Código.. bilingüe*, s. 845.

⁴⁶ *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1006.

⁴⁷ J. Parizek, dz. cyt., s. 1042.

⁴⁸ *Código.. bilingüe*, s. 845.

na piśmie⁴⁹, albo jeżeli jest ustne to trzeba to zrobić wobec notariusza (kanclerza), albo wobec dwóch świadków, a spisany z tej okazji dokument załączyć do akt sprawy⁵⁰. Wezwanie musi też podawać słuszne racje (zob. kan. 190, § 3), skłaniające biskupa do skierowania takiego wezwania⁵¹.

Aczkolwiek autorowie wyraźnie mówią o potrzebie wskazania takiej racji, to w przeciwieństwie do procedury obowiązującej przy usuwaniu proboszcza, tutaj, przy przenoszeniu racja taka musi być podana, ale biskup diecezji nie musi tej racji dowodzić żadnymi argumentami. Nie stawia on przecież zarzutów proboszczowi, bo procedura przeniesienia sponuje że parafia była obsłużona dobrze, a racje za przeniesieniem dotyczą raczej użyteczności czy potrzeby obecności proboszcza w parafii *ad quam*⁵². Formalność tego aktu wymagana jest do przeprowadzenia ewentualnej procedury administracyjnej w wypadku gdyby proboszcz nie zechciał dostosować się do wezwania biskupa⁵³.

Jeżeli proboszcz przyjmuje wezwanie i zgadza się objąć inną parafię lub urząd kościelny, biskup ogłasza wakans parafii, proboszczowi zaś daje nominację na nową parafię lub urząd.

Jeżeli proboszcz sprzeciwia się przeniesieniu i przytacza argumenty, które przekonują biskupa diecezji, to oczywiście biskup może się wycofać i nie sędę by w tym wypadku zawsze był potrzebny umotywowany dekret biskupa o wycofaniu wezwania do przeniesienia się, nakazujący przekazanie akt do archiwum Kurii, czego żądają niektórzy z autorów⁵⁴. Może się bowiem zdarzyć, że proboszcz nie zareaguje na pisemne wezwanie do przeniesienia się na inną parafię lub urząd nie jest potrzebna motywacja w tym stadium procesu, a nie w ogóle, w dekrecie przeniesienia, co sugeruje autor komentarza na s. 1007. W *Communicationes* 1979, nr 2, s. 295 czytamy: „Suggestum est ut Episcopus translationem proponat, rationibus tamen ad valide agendum indicatis. Consultores vero censent in hoc stadio proceduræ melius esse si non fiat obligatio Episcopo indicandi rationes”.

⁴⁹ Mówi o tym kan. 1748, zgodnie z decyzją konsultorów. Zob. *Communicantes* 1979, nr 2, s. 295.

⁵⁰ Na taką możliwość wskazuje: *Código.. bilingüe*, s. 845.

⁵¹ Zob. *Código. Ed. anotada*, s. 1046.

⁵² Wydaje się, że *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1007 myli trochę porządek rzeczy. Konsultorzy uznali, że do dekretu zawierającego wezwanie do przeniesienia się na inną parafię lub urząd nie jest potrzebna motywacja w tym stadium procesu, a nie w ogóle, w dekrecie przeniesienia, co sugeruje autor komentarza na s. 1007. W *Communicationes* 1979, nr 2, s. 295 czytamy: „Suggestum est ut Episcopus translationem proponat, rationibus tamen ad valide agendum indicatis. Consultores vero censent in hoc stadio proceduræ melius esse si non fiat obligatio Episcopo indicandi rationes”.

⁵³ *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1006.

⁵⁴ Tamże.

Jeżeli proboszcz sprzeciwia się przeniesieniu i przytacza na piśmie argumenty (kan. 1749), które biskup diecezji odrzuca, rozpoczyna się sprawa sporna dla której Kodeks przewiduje:

1° wysłuchanie przez biskupa opinii dwóch proboszczów z grona powołanego na stałe przez Radę kapłańską;

2° ponowienie ojcowskiego, ale formalnego wezwania proboszcza do przeniesienia się;

3° w razie ponownego sprzeciwu proboszcza, wydanie przez biskupa decyzji dekretu przeniesienia (kan. 1750, 1751, § 1).

Postępowanie administracyjne przy przenoszeniu proboszczów jest takie samo jak przy ich usuwaniu. Autorowie wskazują jedną tylko ważną różnicę, a mianowicie, że przyczyna przeniesienia, która musi być podana w dekreście wzywającym do przeniesienia, nie musi być poparta dowodami.

Istnieje jednak i druga różnica. Otóż biskup diecezji decyduje sam o tym, czy zachodzi powód przeniesienia, czy też nie. Przy usuwaniu proboszcza, zanim biskup zwróci się do proboszcza z zachętą do rezygnacji musi przedyskutować sprawę z dwoma proboszczami których do sprawy wyznaczy; przy przenoszeniu nie posiada takiego obowiązku. Ponadto przy usuwaniu, zdania dwóch proboszczów wysłuchuje biskup diecezji dwukrotnie: przed zwróceniem się do proboszcza z formalną zachętą by zrezygnował i powtórnie, kiedy proboszcz nie chcąc do stosować się do tej zachęty, broni się. Przy przenoszeniu proboszczów wymagana jest tylko jedna konsultacja biskupa z dwoma proboszczami, a mianowicie w momencie, kiedy proboszcz formalnie wezwany do przeniesienia się, usiłuje się bronić, biskup zaś tej obrony nie przyjmuje i postanawia go mimo wszystko przenieść. Tak jak przy usuwaniu proboszcza, tak i przy przenoszeniu, biskup diecezji nie jest związany opinią proboszczów biorących udział w postępowaniu.

Ponowne ojcowskie, ale formalne wezwanie proboszcza do przeniesienia się powinno określać termin w jakim może się on w tej sprawie wypowiedzieć. Termin ten nie jest wyznaczony przez prawo lecz zależy od woli biskupa diecezji⁵⁵.

Dekret przeniesienia proboszcza należy traktować jako akt administracyjny klasyfikowany jako szczegółowy, czy konkretny akt administracyjny⁵⁶ powinien zawierać postanowienie, że:

⁵⁵ J. Parúzek, dz. cyt., s. 1044.

⁵⁶ Wydaje się, że J. Krukowski, *Administracja w Kościele. Zarys kościelnego prawa administracyjnego*, Lublin 1985, s. 108–109 ma rację, tłumacząc łacińskie „praeceptum singulare” jako nakaz „szczegółowy”. Polskie oficjalne tłumaczenie Kodeksu posługuje się terminem „poszczególny”.

1° — po upływie ustalonego przez biskupa diecezji czasu parafia będzie wakować;

2° — przeniesiony proboszcz ma objąć w posiadanie inną parafię lub urząd kościelny⁵⁷.

Wakans parafii *a qua* może nastąpić po wydaniu takiego dekretu w dwojaki sposób:

1° — z upływem wskazanego w dekrecie czasu, kiedy proboszcz nie zamierza dostosować się do niego;

2° — z chwilą objęcia w posiadanie urzędu otrzymanego przez przeniesionego proboszcza (zob. kan. 191, § 2).

W obydwu wypadkach biskup diecezji powinien ogłosić dekretem, że parafia wakuje (kan. 1751, § 2), co jest potrzebne do osiągnięcia skutków kan. 154⁵⁸.

Skutki przeniesienia są takie same jak w wypadku usunięcia proboszcza z parafii. Powinien on:

1° — powstrzymać się od spełniania funkcji parafialnych;

2° — pozostawić wolnym dom parafialny;

3° — oddać rzeczy będące własnością parafii.

Proboszcz chory cieszy się w tym wypadku pewnymi ulgami⁵⁹.

Możliwość rekursu jest przy przenoszeniu proboszcza taka sama jak przy jego usuwaniu, takie same są też skutki rekursu. Parafia, opuszczona przez proboszcza przeniesionego, który złożył rekurs hierarchiczny nie może być obsadzona na stałe, ale biskup diecezji powinien ją powierzyć na pewien czas, tzn. do chwili rozstrzygnięcia rekursu administratorowi parafii⁶⁰.

Szczególnym wypadkiem, który w Polsce, jak dotąd, nie może mieć zastosowania, jest przesunięcie lub przeniesienie proboszcza z parafii powierzonej mu na pewien czas. Taką możliwość przewiduje kan. 522.

Najpierw należy zauważyć, że jeżeli nawet Konferencja Biskupów zdecyduje zgodnie z kan. 522 że parafia może być powierzona na pewien czas, to nie dotyczy to parafii powierzanych członkom instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego⁶¹.

Proboszcz, który otrzymał nominację na parafię na czas ograniczony, zgodnie z decyzją Konferencji Biskupiej lub biskupa diecezji⁶² może być z niej usunięty lub z niej przeniesiony, ale tylko

⁵⁷ *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1007.

⁵⁸ Tamże; *Código. Ed. anotada*, s. 1047.

⁵⁹ Zob. kan. 1752, odsyłający do kan. 1747, § 1—2.

⁶⁰ Chyba przez pomyłkę w *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 1008 mówi się o wikariuszu parafii. Że chodzi tu o administratora parafii zob. *Communications* 1979, nr 2, s. 294: „In § 2 dicit debet 'per administratorem parociale', loco 'per vicarium substitutum', ratione uniformitatis terminorum”.

⁶¹ *Código. bilingüe*, s. 282.

⁶² Konferencja Episkopatu Włoch zezwoliła na przyznawanie parafii

zgodnie z ogólnymi przepisami prawa, zwłaszcza z procedurą administracyjną.

Zakończenie

Ostatni przepis Kodeksu, dotyczący przeniesienia proboszcza jest równocześnie ostatnim kanonem całego Kodeksu i wydaje się, że właśnie z tej przyczyny zawiera stwierdzenie, które odnosząc się do zasad przenoszenia proboszczów, odnosi się również do całego Kodeksu. Stwierdza on, że „w sprawach przenoszenia należy stosować przepisy kan. 1747 — czyli procedurę odnoszącą się do usuwania proboszczów — z zachowaniem kanonicznej słuszności (*servata aequitate canonica*), mając przed oczyma zbawienie dusz (*salus animarum*), które zawsze winno być w Kościele najwyższym prawem” (kan. 1752).

La rimozione amministrativa e il trasferimento del parroco

Dal decreto del papa Pio X *Maxima cura* (1910 a.) viene impiegata nella Chiesa la procedura amministrativa per la rimozione e per il trasferimento del parroco dalla parrocchia, per le cause previste dalla legge. Tale procedura, con piccole modifiche, è stata codificata nel Codice del 1917. Ulteriori cambiamenti in materia sono stati introdotti nel Codice del 1983 sotto l'influsso del Vaticano II. Tali cambiamenti prendono in considerazione, accanto al principio che si riferisce alla durata del servizio pastorale del parroco, che è il bene delle anime, anche la difesa della posizione e dei diritti del parroco e ciò prima che il decreto di rimozione o trasferimento dalla parrocchia venga emesso. Nell'articolo vengono analizzate le norme del Codice del 1983 riguardanti la procedura di rimozione e di trasferimento del parroco dalla parrocchia, ed anche i modi di difesa che gli spettano, sia prima che dopo l'emissione del decreto del vescovo in materia.

proboszczom na pewien czas (Zob. *Il Regno, Documentazione* 1984, nr 3, s. 82), Konferencja ta nie wyraziła jednak zgody na to, by ten czas był ograniczony do lat dziesięciu. Zob. *Commento al Codice*, dz. cyt., s. 314. W tym samym komentarzu na str. 142 D. Magavero przyjmuje, że we Włoszech nominacja proboszcza na pewien czas, oznacza nominację na 10 lat.